

EP 232 Jan 31, 2022

สามมุกกั๊งลิกเทศนา

อริยสัจจะ
ความจริงของพระอริยะ

เป็นสัจจะที่พระพุทธเจ้า
ทรงเข้าถึง ทรงแทงตลอด

ธรรมเทศนาที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์เดียวเท่านั้น ทรง
แสดงได้ยอดเยี่ยมที่สุด ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ทรงแสดง
ธรรมนี้แก่พุทธบริษัทเป็นส่วนมาก จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า
“สามมุกกั๊งลิกเทศนา” แปลว่า เทศนาที่พระพุทธเจ้าให้รู้เรื่อง
ผ่องใส ด้วยพระองค์เอง นั่นก็คืออริยสัจจ์ ตั้งแต่ธรรมเทศนา
กัณฑ์แรก จนถึงกัณฑ์สุดท้าย

เวลาแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ก็จะมีสรุปลงในอริยสัจ ๔
บุคคลทั้งหลายที่ปรารถนาเป็นพระอริยะ จะต้องทำความเข้าใจในอริยสัจ ๔

ทุกขสัจจะ	ได้แก่โลกียจิต81 + เจตสิก51 เว้น โลกะ + รูป28
สมุทัย	โลกะ
นิโรธ	พระนิพพาน
มรรค	องค์มรรค8

อริยสัจ ๔

๑. ความเบื้องต้นที่ควรทราบ
๒. ความหมายของอริยสัจ ๔
๓. องค์ธรรมของอริยสัจ ๔
๔. กิจที่ควรทำในอริยสัจ ๔
๕. อรรถ คือความหมายของอริยสัจ ๔
๖. ญาณ ๓ ในอริยัจ ๔ มีอาการ ๑๒

❁ ถ้าเข้าใจอรรถทั้ง ๔ ของทุกข์ ชื่อว่าเข้าใจทุกข์แล้ว

ทุกข์	สมุทัย	นิโรธ	มรรค
๑. ปิณฑโต มีการบีบคั้น	๑. อายุหนัดโต มีการประมวลทุกข์มาให้	๑. นิสระณัญญู เป็นธรรมที่อยู่นอกกองทุกข์	๑. เหตุวิภูโจ เป็นเหตุให้สัตว์พ้นทุกข์
๒. สังขัตตโต มีการปรุงแต่ง	๒. นิทานโต มีการนำทุกข์มามอบให้	๒. วิเวกัญญู เป็นธรรมที่สงบจากกิเลส / กองทุกข์	๒. ทัสสะณัญญู เป็นเหตุให้เห็นนิโรธ
๓. สันตাপโต มีความเร่าร้อน	๓. สังโยคัตโต มีการร้อยรัดสัตว์ให้ติดอยู่ในภพ	๓. อสังขัตตัญญู เป็นธรรมที่ไม่มีปัจจัยมาปรุงแต่ง	๓. นิยยานัญญู มีการมอบความพ้นทุกข์ให้
๔. วิปริณามโต มีความแปรปรวน	๔. ปลิโพธโต มีการพัวพันสัตว์ให้ติดอยู่ในกองทุกข์	๔. อมะตัญญู เป็นธรรมที่ไม่ตายเป็นอรรถ	๔. อธิปเตยัญญู มีความเป็นอธิบดี
ทุกข์เหมือนภาวะที่หนัก	สมุทัยเปรียบเหมือนผู้แบกภาวะที่หนักนั้น	นิโรธเหมือนการปลงภาระหนักจากบาเสียได้	มรรคเปรียบเหมือนอุบายที่ปลงภาระนั้น

ปิณฑโต

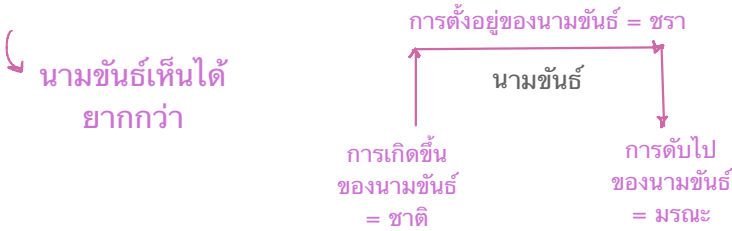
เป็นความหมายของทุกข์ที่แท้ ชาติทุกข์ ขราทุกข์ พยาธิทุกข์ มรณะทุกข์ เป็นต้น เป็นสภาวะที่เบียดเบียนบีบคั้น เป็นสภาพทุกข์ที่แท้จริง

การเกิดขึ้นของชั้น ๕ ไม่ว่าจะภพใดภูมิใด การเกิดขึ้นได้ชื่อว่า “ปิณฑโต” แล้ว !!

มี 12 ประการ

1. ชาติทุกข์ 2. ขราทุกข์ 3. พยาธิทุกข์ 4. มรณทุกข์ 5. โสภทุกข์ 6. ปริเทวะ
7. ทุกข์ 8. โทมนัส 9. อุปายาสะ 10. อับปิเยหีสัมปโยคทุกข์
11. ปิเยหิวิปโยคทุกข์ 12. ยัมปิฉนัง น ลัพพตติมปิทุกขัง

ชราทุกข์ ของรูปขันธ์ → สรีระโค้งงอ ผมหงอก ผิวเหี่ยวย่น เห็นชัด
 พยาธิทุกข์ของรูปขันธ์ → สภาพเจ็บป่วย เย็นร้อน หิวกระหาย

โสกะ

ทุกข์อยู่ข้างใน ชับแน่นที่เวทนา

ปริเทวะ

บ่นเพื่อออกมา = จิตตวิปลาสัททะ โทสะจิตขับเคลื่อนให้บ่นเพื่อ
 เปล่งวจีเพี้ยนๆออกมา

ทุกข

โทมนัส น้อยเนื้อต่ำใจ ชัดเคือง แค้น

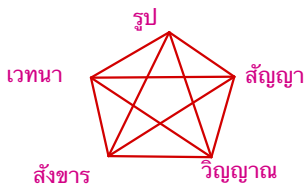
อุปายาส

สะอื้นอาลัย เสียใจอย่างหนัก

ปิเยหิวิปโยคทุกข์

โศก ในการที่จะต้องพลัดพรากจากสังขารอันเป็นที่รัก

เวลามนสิการ ใสใจในทุกข์ ต้องให้เห็นตลอดสายของ ปิณฑโก

รูปธรรม นามธรรม ต่างมีสภาพ
 เบียดเบียนกันอยู่ตลอดเวลา

สังขัตต โถ

พูดถึงทุกข์แต่เอาเข้าจริงกินความถึงสมุทัยด้วย เพราะตัณหาเป็นตัวปรุงแต่ง ตกแต่งกองทุกข์ เป็นปัจจัยให้ทุกข์เกิด

ตัณหา
อวิชชา
อุปาทาน
สังขาร
กรรม

ผลิตชั้นที่ ๕ ให้เรา

สันตปาต โถ

เราร้อน สัตว์ทั้งหลายมีวิมาพาจะมาทึ่งเราร้อน ระเบิดระสาย ถ้าประกอบมรรคสังขาก็จะสามารถดับความเราร้อนได้

วิปริณามัต โถ

หมู่สัตว์ทั้งหลายมีความแปรปรวนวิปริต ส่องให้เห็นถึงนิโรธสังขจะ เมื่อหมู่สัตว์ยังไม่เข้าถึงนิพพาน ก็มีความวิปริตผิดเพี้ยนด้วยอำนาจของทุกข์เบียดเบียน เห็นว่างาม เห็นว่าสุข เห็นว่าเที่ยง เห็นเป็นอึดตายตัวตน

อรรถของทุกข์ 4 อย่าง ควรเอามาตระหนักให้ปัญญาเกิดขึ้น

ปีฬนัต โถ

รู้จักทุกข์

สังขัตต โถ

สาวให้ถึงเหตุคือ สมุทัย

สันตปาต โถ

เจาะถึงมรรค

วิปริณามัต โถ

เจาะถึงนิโรธ

อรรถของสมุทฺทัย

อายุหนัดโถ

ชั้น / ธาตุ / อายุตนะ
มีการประมวลทุกข์มาให้ เป็นตัวตัมหาแท้ มอบ ตกแต่งกองทุกข์แก่ สัตว์ทั้งปวง

อึดตัดละตัมหา เพื่อตนเอง
ปรัดละตัมหา เพื่อผู้อื่นที่ตนรัก พอใจ พวกพ้อง

พอใจในการแสวงหา } จัดแจงด้วยตัมหา เมื่อไม่
พอใจในการได้มา } ได้อย่างใจก็เป็นทุกข์
พอใจในการเก็บ } น้อยเนื้อต่ำใจ
พอใจในการแจกจ่าย }

นิทานโถ

มีการนำทุกข์มามอบให้

มนสิการไปถึงตัวทุกข์
ตัมหาเป็นเหตุทุกข์ ต้องไปวิจัย ให้ถึงตัวทุกข์
อย่าเห็นด้วย ราคะโทสะ แต่ต้องเห็นด้วยปัญญา ถามตัวเองว่าจะ
สร้างเหตุ แห่งทุกข์อีกหรือไม่

สัง โยคัต โถ

มีการร้อยรัดสัตว์ให้ติดอยู่ในภพ

นิโรธเป็นตัวตัดเครื่องร้อยรัด

ตัมหาประกอบสัตว์ทั้งปวงไว้ในวิภวสงสาร
หมู่มสัตว์มีตมไม่เห็นเครื่องร้อยรัดเพราะไม่รู้แจ้งซึ่งพระนิพพาน

ปลิโพธโถ

มีการพัวพันสัตว์ให้ติดอยู่ในกองทุกข์

หมู่มสัตว์ทั้งหลายยังกังวลอยู่ด้วย กิเลสภาม และวัตถุมภาม ไม่สามารถ
เปลื้องได้เพราะ หมู่มสัตว์ไม่ประกอบมรรค คือ ศีล สมาธิปัญญา

นิ = พัน   โรธะ = คูก

นิโรธ = พันจากเครื่องคুমข้ง คือ คูก

นิ = พัน   วานะ = เครื่องร้อยรัด

นิพพาน = สภาพที่พ้นจากเครื่อง
ร้อยรัดคือตัมหา

อรรถของนิโรธ

นิสเรณฺ์ฐโร

เป็นธรรมที่อยู่นอกกองทุกข์ เป็นสภาวะของนิพพานแท้

ร้อนตอนตอน เป็นสภาวะนิพพานแท้
พ้นจากชาติชราภณะ
สภาพที่สงบจากกิเลสและรูปนามชั้น๕
หยุดการสืบท่อนที่

วิเวกฺฐโร

เป็นธรรมที่สงบกิเลสและกองทุกข์

อสังขตฺฐโร

เป็นธรรมที่ไม่มีปัจจัยมาปรุงแต่ง ต่างจากชั้น๕ซึ่งเป็นสังขตธรรม
ต้องอาศัยปัจจัยปรุงแต่งคือ กรรม จิต อุดู อาหาร

อมะตฺฐโร

เป็นธรรมที่ไม่ตายเป็นอรรถ

1. ตทังคณโร - ชั่วขณะ
2. วิขัมภณโร - ช่มไว้ด้วยสมาธิ
3. สมุจเจทณโร - หลุดพ้นด้วยการตัดขาด
4. ปฏิปัสสัทธิโร - หลุดพ้นด้วยการเสวยผลการดับกิเลสได้
5. นิสสรณโร - เป็นสภาวะของนิพพานแท้ ออกจาก ภพ ออกจากสังสารวัฏ
อย่างแท้จริง